

NOSLĒGUMA PĀRSKATS PAR PROJEKTA ĪSTENOŠANU

Projekta nosaukums:	Lielo plēsēju populāciju stāvokļa izmaiņas medību ietekmē
Projekta īstenotājs:	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts „Silava”

1. Piešķirtā finansējuma apstiprinājums

Finansēšanas līguma/vienošanās	
numurs	Datums
2012/67	23.05.2012

2. Informācija par projekta finansējuma apjomu

MSAF finansējums, LVL		Projekta kopējās izmaksas, LVL
Piešķirtā summa	14000	17496
Izlietotā summa	14000	
Atlikums	0	

3. Projekta īstenošanas laiks

No	2012.gada	24.	maija	līdz	2012.gada	15.	novembrim
----	-----------	-----	-------	------	-----------	-----	-----------

4. Projekta īss apraksts (ietver informāciju par projekta ieviešanas ģeogrāfisko vietu, mērķiem, sasniegtajiem rezultātiem un projekta ilgspēju)

Projekta mērķis ir iegūt informāciju par lielo plēsēju – vilku un lūšu - populāciju stāvokli Latvijā, nodrošinot kādreizējā Valsts mežierīcības institūta 1998. gadā uzsāktā lielo plēsēju monitoringa datu nepārtrauktību un reprezentācijas līmeņa saglabāšanu. Galvenais pētījuma praktiskais rezultāts ir pamatojums vilku un lūšu nomedīšanas lielākā pieļaujamā apjoma noteikšanai atbilstoši sugu aizsardzības plānu (Vilka (*Canis lupus*) aizsardzības plāns, apstiprināts ar Vides ministra rīkojumu Nr. 394., 21.11.2008.; Eirāzijas lūša (*Lynx lynx*) aizsardzības plāns, apstiprināts ar Vides ministra rīkojumu Nr. 683., 13.11.2007.) un Zemkopības ministrijas 23.01.2008. apstiprinātās kārtības nr. 3. „Medijamo dzīvnieku uzskaites un limitēto medijamo dzīvnieku nomedīšanas lielākā pieļaujamā apjoma medību platībās aprēķināšanas metodika” 16. punkta prasībām. 2012. gadā pētījums veikts par 106 indivīdiem (74 vilkiem un 32 lūšiem), kas iegūti medību ceļā vai gājuši bojā citu iemeslu dēļ, piemēram, sadursmēs ar transporta līdzekļiem. Izpētes galvenais uzdevums ir noskaidrot, kādu ietekmi uz lielo plēsēju populācijām atstājusi iepriekšējā sezonā pieļautā medību slodze un vai šādu medību apjomu turpmāk nepieciešams saglabāt, palielināt vai samazināt. Pētījuma rezultātiem tiek nodrošināta publicitāte gan populāru preses izdevumu, gan zinātnisku rakstu veidā. Tiek uzturēta saikne starp projekta izpildītājiem, par medību uzraudzību atbildīgajiem Valsts meža dienesta darbiniekiem un medniekiem, kuri sniedz ziņas par nomeditajiem plēsējiem un atvēl materiālus zinātniskai izpētei no iegūtajām trofejām. Rezultātā tiek saglabātas divu Eiropas mērogā retu sugu medīšanas iespējas, vienlaikus līdz minimumam samazinot saimnieciskos zaudējumus un konfliktu riskus, ko radītu šo plēsēju pilnīga aizsardzība.

5. Projekta ietvaros veiktie pasākumi saskaņā ar darba uzdevumiem

Darba uzdevums	Veikto pasākumu apraksts	Pasākuma rezultāts (ietekme uz sabiedrību, ieguldījums medību saimniecības attīstībā.)	Pasākuma un rezultāta dokumentāls apliecinājums (līgumu, rēķinu u.c. dokumentu datums, nr., priekšmets)
1. Nomedito plēsēju apstrāde, materiāla ievākšana	Materiāls (galvaskausi un iekšējie orgāni) ievākts no lielajiem plēsējiem, kas nomediti	Materiāla ievākšana noritējusi sadarbībā ar medību tiesību lietotājiem. Medniekiem ir	J.Ozoliņš.- rīkojums Nr. 199/p par darba algu no 01.05.2012.līdz 31.12.2012.

<p>un uzglabāšana.</p>	<p>periodā no 2011. gada 1. novembra līdz 2012. gada 1. novembrim - kopumā no 34 lūšiem un 72 vilkiem. Materiāla ievākšanā iesaistīti 8 agrākajos projekta posmos apmācīti reģionālie eksperti, ar kuriem noslēgti uzņēmuma līgumi. Ievāktā materiāla ietvaros iegūti saknes paraugi no 106 plēsēju ilkņiem, 85 kuņģi un 55 to satura paraugi, kā arī iekšējie orgāni parazitoloģiskai izpētei no 30 indivīdiem. Līdz apstrādei materiāls uzkrāts 6 reģionālajos punktos – Valmierā, Cesvainē, Ļaudonā, Daugavpilī, Saldū un Ķemeros sasaldētā vai atdzesētā veidā un periodiski nogādāts laboratorijā Salaspilī. Paralēli ievākti arī muskuļaudu paraugi ģenētiskām analīzēm, kuras paredzēts veikt citu pētniecisko projektu ietvaros.</p>	<p>iespēja apzināties savu ieguldījumu lielo plēsēju izpētē, kā arī uzzināt nomedīto plēsēju precīzu vecumu. Nomedīto plēsēju pārbaude rosina medību vadītājus papildināt savas zināšanas, jo vēl joprojām samērā daudziem lūšiem un vilkiem tiek atklāts nepareizi noteikts vecums un dzimums.</p>	<p>LVL200 A. Ornicāns.- rīkojums 200/p par darba algu no 01.05.2012.līdz 31.12.2012. LVL200 Papilduzdevumi pie uzņēmuma līgumiem: D.Ļeontjevs Nr. 14, A.Zvirbulis Nr. 15, A.Upenieks Nr.16, A.Stradiņš Nr. 18, A.Ennītis Nr. 19, A.Rozīte Nr. 50. A.Ornicāns - komand.pārskaits 31.07.2012. Nr. 83/328 A.Stepanova 31.07.2012. Nr.83/336 Degviela: SIA LATVIJA STATOIL, Rēķini: 30.06.2012. 1040437626 31.07.2012. 1040447085 31.08.2012. 1040456370 30.09.2012.1040465680 31.10.2012. 1040475389 A/S VIRŠI A rēķini: 30.06.2012. 2912060072R 31.07.2012. 2912070070R 31.08.2012.2912080077R 30.09.2012. 2912090071R 31.10.2012.2912100077R JĒKABIŅŠ SIA iesniegums: 16.08.2012. Autotransporta uzturēšana: SENSION AUTO SIA Avansa norēķins 27.06.2012. 9860 ARD EOLTAS SIA avansa norēķins 07.06.2012. 10943 AUTO HALLE SIA rēķins 24.07.2012.160002919 ARD EOLTAS SIA avansa norēķini 24.07.2012. 13431 27.07.2012. 13665 KAREL SIA avansa norēķins 09.07.2012. 56755 JOK SIA avansa norēķins 27.07.2012. 1818</p>
------------------------	--	---	---

<p>2. Plēsēju absolūtā vecuma noteikšana pēc ilkņa saknes uzbūves un zobu cementa pieauguma gadskārtām.</p>	<p>Noteikts vecums 34 lūšiem un 72 vilkiem. Pētītajā paraugkopā vecākajiem lūšiem bijuši 7 gadi (2 dzīvnieki), bet vecākajam vilkam 6 gadi. Abu sugu plēsēju vidējais vecums izpētes periodā kopš 1990to gadu beigām ir samazinājies. 2011./2012.gada medību sezonā 28,4% no nomedītajiem lūšiem bijuši jaunāki par gadu, kas ir apmēram tik pat, cik 2010./2011.gada medību sezonā (29,4%), taču mazāk nekā vidēji līdzšinējā izpētes periodā 36,7%. Visvairāk jauno lūsēnu aizvadītajā sezonā nomedīts janvārī – 34,4%. Vilku īpatsvars, kuri jaunāki par gadu, 2011./2012.gada medību sezonā bijis tikai 26,2% ar vislielāko īpatsvaru septembrī – 60,7%. Tas ir mazāk nekā 2010./2011.gada medību sezonā (44,7%) un arī mazāk nekā vidēji līdzšinējā izpētes periodā – 45,9%. Šinī medību sezonā pagaidām vilku kucēnu īpatsvars ir 40,7% no visiem nomedītajiem vilkiem. Taču septembrī, kad parasti ticis nomedīts visvairāk vilku kucēnu, to īpatsvars šogad bijis tikai 36,8%.</p>	<p>Kopīgi ar medniekiem, Valsts meža dienesta medību speciālistiem un kaimiņvalstu kolēģiem tiek meklēts skaidrojums, kādēļ samazinās par gadu jaunāku dzīvnieku īpatsvars lūšu un vilku populācijās. Viens no iemesliem varētu būt salīdzinoši mazākais stirnu skaits, kas bijušas abu plēsēju līdz šim galvenā barība. Barības samazinājums rada mazāku dzimstību populācijā. Ietekmi uz rezultātiem 2012.gada sākumā varēja atstāt arī vilku medībām izteikti labvēlīgie sniega apstākļi. Janvārī nomedīts tik liels vilku daudzums (līdz pat 20 vienas dienas laikā), ka pētījuma veicēji nespēja ievākt atbilstošu skaitu indivīdu vecuma pārbaudei, savukārt mednieki šajā laikā vairs nespēja atšķirt par gadu jaunākos vilkus no vecākiem. Tādēļ daļa vilku kucēnu 2012. gada ziemā varēja palikt neapzināta, tos kļūdaini noturot par pieaugušiem.</p>	<p>A.Stepanova.- rīkojums 201/p par darba algu no 01.05.2012.līdz 31.12.2012. LVL200</p> <p>Materiāli: AGA SIA pavadzīme 01.11.2012. AFL495495 SELDING SIA pavadzīme 05.06.2012.SEL 1207279</p>
---	--	---	---

<p>3. Kuņģu satura analīzes.</p>	<p>Pārbaudīti 44 vilku un 41 lūša kuņģis. Konstatēts, ka 36% vilku un 34% lūšu kuņģu bijuši tukši. Salīdzinājumā ar iepriekšējo medību sezonu tukšo kuņģu īpatsvars abām sugām pieaudzis un atgriezies agrākajā līmenī, kā 2000to gadu sākumā. Galvenais barības objekts lūšiem joprojām ir stirnas. Vilki pārsvarā barojušies ar meža cūkām un staltbriežiem, bet stirnu nozīme to barībā ievērojami sarukusi.</p>	<p>Rezultāti dod iespēju sekot tam, kā lielo plēsēju barošanas ietekmē pieejamais savvaļas dzīvnieku daudzums. Pētījums ļauj izprast, ka plēsēju populācijas pieaugums, kā arī nodarīto postījumu apjoms mājdzīvniekiem ir atkarīgs no barošanās apstākļiem un dabiskās barības resursiem.</p>	<p>A.Žunna.- rīkojums par darba algu no 01.05.2012.līdz 31.12.2012. 202/p, LVL200</p>
----------------------------------	---	--	---

<p>4. Parazitoloģiskā izpēte.</p>	<p>Kopumā izmeklēts 31 dzīvnieks – 7 vilki un 24 lūši . Lūšu helmintofaunā pārskata periodā konstatēti sugai raksturīgie parazīti, kā arī divos gadījumos – suņu dzimtai raksturīgi parazītu pārstāvji. Šajā pētījuma laikā konstatētas parazītu sugas no Cetoda (lenteņi), Nematoda (nematodes) un Trematoda (trematodes) grupām. Vienas trematožu sugas identifikācija līdz sugas līmenim vēl nav pabeigta, otra trematožu suga ir suņu dzimtai raksturīgi parazīti – <i>Alaria alata</i>. Invadēšanās ar trihinelām – 35,3% gadījumos (pārskata periodā pārbaudīti 17 dzīvnieki – 11 negatīvi, 6 -pozitīvi), intensitāte – 0,04-4,6 KSG (kāpuru skaits gramā muskuļaudu). Parazīta sugu identifikācijai pozitīvie paraugi tiks sūtīti uz Romu. Kopā konstatētas 5 parazītu sugas (+ divas vēl nenoteiktas sugas). Vilku helmintofaunā konstatēti tikai sugai raksturīgie parazīti, kopā 7 sugas. Šajā periodā konstatēti parazīti no Cestoda, Nematoda un Trematoda grupām. No Cestoda grupas konstatēti <i>Taenia</i> un <i>Echinococcus</i> ģints parazīti. Visbiežāk konstatēti <i>Taenia</i> ģints parazīti – lenteņi 100%.</p>	<p>Pētījums veicina kontaktus un sadarbību starp medniecības, veterinārās medicīnas un pārtikas drošības speciālistiem. Cilvēkiem bīstamā parazīta <i>Echinococcus multilocularis</i>, intensitāte vienā vilkā – 6 parazīti saimniekorganismā. Vilki ir uzskatāmi par netipiskiem šī parazīta saimniekorganismiem. Taču mūsu, kā arī citās valstīs veikto pētījumu rezultāti liecina, ka vilks, lai arī tiek uzskatīts par netipisku saimniekorganismu, tomēr ir nozīmīgs posms parazīta dzīves cikla uzturēšanā. Parazīti nosūtīti Tartu universitātes Ekoloģijas un zemes zinātnes institūta Zooloģijas departamenta laboratorijai ģenētisko analīžu veikšanai. Trihinelu konstatācija un sugu noteikšana tiek veikta sadarbībā ar Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātnisko institūtu „BIOR” (Nacionālā referenes laboratorija) un Starptautisko <i>Trichinella</i> References Centru (Itālija).</p>	<p>G.Bagrade – rīkojums par darba algu Biroja tehn.apkope: DIVI GRUPA SIA pavadzīmes 24.07.2012. AB 120524 05.11.2012. AB 120801</p>
-----------------------------------	--	--	--

<p>5. Pētījumu koordinēšana un rezultātu analīze.</p>	<p>Papildināta vilku un lūšu populāciju izdzīvošanas (demogrāfijas) matrica ar iepriekšējās sezonas datiem, tādējādi iegūta demogrāfiskās struktūras dinamika 12 gadu periodā no 21.gadsimta sākuma. Demogrāfiskie dati salīdzināti ar plēsēju barošanas un parazitoloģisko stāvokli populācijās.</p>	<p>Iegūtie dati ļāvuši pamatot vilku un lūšu lielāko pieļaujamo nomedīšanas apjomu un medību kārtību. Apkopojot pētījuma rezultātus garākā periodā un sadarbojoties ar kolēģiem no citām valstīm, publicēti 2 zinātniski raksti un referāta tēzes starptautiskā zinātniskā konferencē (skat. tabulu zemāk). Latvija pārstāvēta arī Lielo plēsēju aizsardzības Eiropas ekspertu grupas sanāksmē Šveicē 2012.gada 24.-26.maijā.</p>	<p>J.Ozoliņš.- rīkojums Nr. 199/p par darba algu no 01.05.2012.līdz 31.12.2012. LVL200 Jānis Baumanis - rīkojums Nr. 198/p par darba algu no 01.05.2012.līdz 31.12.2012. LVL200. Sakaru pakalpojumi: LMT SIA rēķini 04.06.2012. 10034308092 03.07.2012. 80034308093 03.08.2012. 60034308094 05.09.2012. 40034308095 04.10.2012. 20034308096 05.11.2012. 90034308097</p>

6. Publicitāte

Aprakstiet, kāda veida publicitāte bija Jūsu projektam (pievienojiet preses, informatīvos u.c. materiālus).

Publicitātes avots (atzīmēt ar X)		Apraksts (īss apraksts par projekta publicitāti attiecīgajā medijā)
<i>TV</i>	X	Intervija raidījumā Vides fakti
<i>Radio</i>	X	Intervijas LR 1; LR 4
<i>Prese</i>	X	Intervijas „Sestdiena” 09.03.2012; „Medības” Augusts, 2012.
<i>Internets</i>	X	Mājas lapa www.vmd.gov.lv , intervijas portāliem Delfi, Medniekiem.lv
<i>Citi</i>	X	Zinātniski raksti un tēzes: Baumanis J., Ornicāns A., Stepanova A., Ozoliņš J. 2012. Association between roe deer and lynx abundance in Latvia. – In: V.V. Shiryaev (ed.) Recent problems of nature use, game biology and fur farming: Proceedings of International Scientific and Practical Conference dedicated to the 90th anniversary of Russian Research Institute of Game Management and Fur Farming (May 22-25, 2012), Kirov, 135-136 pp. Bischof R., Nilsen E.B., Brøseth H., Männil P., Ozoliņš J., Linnell J.D.C. 2012. Implementation uncertainty when using recreational hunting to manage carnivores. – Journal of Applied Ecology, 49: 824-832. Hindrikson M., Männil P., Ozolins J., Krzywinski A., Saarma U. 2012. Bucking the Trend in Wolf-Dog Hybridization: First Evidence from Europe of Hybridization between Female Dogs and Male Wolves. – PloS ONE 7(10): e46465. doi: 10.1371/journal.pone.0046465

Apstiprinu, ka Medību saimniecības attīstības fonda līdzekļi izlietoti paredzētajiem mērķiem, līguma tāmē un darba uzdevumos norādīto pasākumu īstenošanai un atbilstoši šim pārskatam.

Datums: 16.11.2012.

Jurgis Jansons

(Projekta īstenošanas organizācijas/uzņēmuma/
komersanta vadītāja/direktora vārds, uzvārds)

(paraksts)

Sandra Deičmane

(Projekta īstenošanas grāmatveža vārds, uzvārds)

(paraksts)

Z.v.

Jānis Ozoliņš

(Projekta atbildīgā darbinieka vārds, uzvārds)

(paraksts)

Pārskatu sagatavoja:

vārds, uzvārds:	Jānis Ozoliņš
ieņemamais amats:	vadošais pētnieks
tālrunis:	
e-pasts:	vmi-riga@latnet.lv